Ч. 161 (10.838). Львів, субота 24 липня 1926. Pocztowa opłata zapłacona ryczałtem. Рік XLIV.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов. Конто почт. щадн. 143.322. Адреса для телеграм: „Діло“, Львів. Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно: в краю 4·50 зол. За границею: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 3 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до адміністрації.

ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

Ухвалення зміни конституції і повновластей.

Конституція Польщі з 17. березня 1921 ухвалена в третьому читанні. — Уряд одержав повновласти. — Буря в соймі. — Сойм не буде розвязаний. — Ліквідація міністерства публичних робіт. — Проєкт мін. Млодзяновського.

Варшава, 22. липня 1926.

Ціле нинішнє засідання сойму було виповнене голосуваннями над змінами конституції і над повновластями для уряду. Щодо змін конституції, то принято всі зміни, ухвалені в другому читанні (більшістю 246 голосів проти 95), а крім того право президента видавати декрети, що матимуть значіння закону (§ 11 в цілости). Взагалі щодо законопроєкту про повновласти, то на нинішньому засіданні перейшли всі поправки правиці, відкинені вчора, отже вилучено від повновластей суспільні чинитьби, суспільне законодавство, сопруже право, шкільні язикові закони і т. д.

Текст законопроєкту про повновласти, принятий у третьому читанні, звучить:

Ст. I. Уповажнюється президента річипосполитої до видавання розпорядків, що матимуть значіння законів, в обсягу законів, незгідних з конституцією і виконання її постанов, передбачуючих видавання окремих законів, реорганізуючих та упрощуючих державну адміністрацію, упорядкування правного стану, виміру справедливости, як також суспільних чинитьб, а також в обсягу зарядженъ, що матимуть на ціли забезпечити буджетову рівновагу, стабілізацію валюти і направу господарських відносин у державі, а зокрема також в ділянці рільництва й лісництва.

Ст. II. Ці розпорядки не можуть дотичити справ, вичислених у ст. III. уст. 4., ст. IV., V., VIII., XLIX уст. 2, L, LIX і LXIX конституційного закону, як також накладання нових податків і публичних оплат, підвишки мит, збільшування здавкових білєтів і більону понад дотеперішні управнення, збування, заміни й обтяжування нерухомого держ. майна, зміни виборчої ординації до сойму і сенату, самоврядних законів, зміни границь воєвідств, язикових і шкільних законів, а також супружого права.

Ст. III. Закон обовязує до дня уконституування слідуючого сойму.

Ст. IV. Виконання закону поручається президентові ради міністрів і всім міністрам, кожному з них у його власнім обсягу ділання.

Ст. V. Закон входить в життя з днем його оголошення.

При голосуванні над цілістю стався інцидент, який причинився до великої бурі в соймі. Перед голосуванням над цілістю пос. Недзялковський (ППС.) зажадав поіменного голосування. Віцемаршалок Дембський зажадав піддержки цього внеску. З уваги на те соціялісти і славянські меншости встали. Всеж таки маршалок оголосив, що підтримка невистарчаюча і зарядив звичайне голосування. Повстало велике замішання. Голосували проти повновластей ЗЛН. (дуже здекомплєтовано), Народ. Роб. Партія, соціялісти, слав. меншости і радикальні групи. Після оголошення маршалком, що закон принято, настала пекольна буря, при чому роблено закид віцемарш. Дембському, що він допустився надужить при голосуванні. Дембський змушений був перервати засідання і звернутися до конвенту сеніорів. Конвент сеніорів ствердив, що частина сойму не чула дворазового заклику віцемаршалка і через те при голосуванні не піднеслася з місць. Конвент приняв усеж таки, що голосування відбулося формально і з приводу того годі творити прецеденс для ще одного голосування.

По перерві віцемарш. Дембський повідомив пленум сойму про постанови конвенту сеніорів, після чого принято резолюцію про умореня адміністраційних кар.

На деннім порядку засідання в пятницю — справоздання конституційної комісії про внески на розвязання сойму.

На вчорашнім засіданні конституційної комісії велася довга і дуже завзята дискусія над справою розвязання сойму і зміни виборчої ординації.

Референт пос. Недзялковський (ППС) був думки, що зміна виборчої ординації, пропонована правицею, не матиме впливу на зменшення крізи парляментаризму. Ця кріза може бути зменшена тільки через відсвіжения представництва народу. Пос. Петрицький (ЗЛН) іменем правиці ставить внесок: Сойм постановляє полагодити посольські внески в справі розвязання сойму по ухваленні зміни виборчої ординації до сойму й сенату.

В дискусії над цим внеском представники національних меншостей і лівиці ствердили, що розвязяння сойму є конечністю і заповідали гострі виступи проти проєкту зміни виборчої ординації. За розвязанням сойму заявилися посли: Хруцький (Український Клюб), Грінбавм (Жид. Клюб), Попель (НПР), Валєрон (Стр. Хл.) і Багінський (Визв.). Представники правиці висловили думку про оздоровлення парляментаризму через зміну виборчої ординації. В голосуванні принято внесок посла Петрицького 17 голосами проти 13. Посол Недзялковський зложив реферат, тому референтом комісії обрано пос. Петрицького. Референтом „меншости“ став пос. Чапінський.

Соймова комісія публичних робіт вислухала відповідь міністра Броневського на запитання посла Посацького в справі реорганізації міністерства публичних робіт. Міністр сказав, що на засіданні ради міністрів дня 22. ц. м. запала децизія, якою міністерство це касується з перенесенням усіх його справ до компетенції міністерств комунікації і внутрішніх справ.

На найближчому засіданні ради міністрів мають розглядати проєкт міністра внутр. справ Млодзяновського про основи розвязання справи національних меншостей у Польщі. Проєкт держать досі в тасмниці.

Біржа.

Гроші.

Тенденція знижкова. Оборот слабий.

Валюти: амер. долар до 9.15, канад. дол. 8.95—9.00, чеська корона 0.26—0.26·50, леї 4.25—4.50, франц. франк 0.20—0.24, швайц. франк 1.68—1.74, англ. фунт 42.00 до 42.50

В огірковому сезоні.

Поліцейські містерії і газетні Шерльоки Гольмеси.

У Львові і на провінції переводять від двох днів по численних українських домах труси. Одночасно „Пат“ (польська телеграфічна агенція) подає до відома, що з доручення прокуратора апеляційного суду в Кракові політична поліція краківська, львівська і перемиська перевела ревізії які викрили нову велику організаційну сітку української шпіонажі, що працювала по дорученням з Берліна. Ця організація, пишуть, є подібна до історії, відомої з процесу О. Бессарабової; німецька шпигунська організація користувалась виключно українськими студентами в Кракові, які переїхали туди після ліквідації тайного українського університету у Львові. Студентська українська кольонія в Кракові, складена з 400 студентів, була резервоаром агентів на службі німецької дефензиви. Слідство находить щораз цікавіший і ширший матеріял, з якого покищо не можна нічого оголосити.

Стільки урядовий комунікат. Фактом є, що труси й арешти продовжуються. До згаданих учора осіб слід додати ще ревізії у д-ра Саїка, інж. Вінцковського, студ. Павлика, О. Гузара, арешт студента Івана Грещака в селі Туринка (жовківський повіт). Тих кілька імен є тільки доривочно схоплених, переданих нам випадковими захожими до редакції. Коли поставити поруч себе прізвища людей, в яких роблено труси, важко доглупатись, по якій нитці йдуть поліційні розшуки. Хоча все слідство окутане мрякою суворої тайни, „Газета Поранна“ вислала свого геніяльного репортера на місто і той на підставі інформацій, придбаних особисто та телефонічно, „сконструував цілогляд незвичайно сензаційної афери“. З довжезної статті не можна дізнатись ні одніського реального факту, тому, що репортер не хоче перешкоджати дальшому слідству, а поліція не хотіла дати йому ніяких інформацій. Одначе „найзагальніші відомости“ такі, як у згаданім вище комунікаті; далі: арешти на провінції йдуть тому, що студенти розїхались на ферії; у Перемишлі арештували 20 осіб, є там цивілі та бувші українські військові, а навіть... 4 малолітні учениці української вчительської семинарії. „Вже тепер можна твердити з повною рішучістю, що є це ліквідація одної з найбільших шпигунських акцій, яку колинебудь відкрили на терені нашої держави“.

Вся ця ревеляція називається так: „За Юдині серебренники продавали довірочні військові відомости сусідній державі“.

Побачимо, скільки в цих інформаціях правди. Але вже без огляду на вислідки слідства нині вся польська суспільність після таких статей заявить в один голос, що всі Українці живуть з німецьких марок, вшехпольські політики кричатимуть, що Українці є, як це вони доказували, німецькою інтригою, Краків, який має стати осідком Studium Ruthenum, є гніздом української шпіонажі, а польські дипльомати матимуть новий аргумент перед світом, чому їх політика супроти Українців є єдино доцільною та справедливою.

Краса і нужда.

Ратуймо наші гори!

Гарно у наших горах. Кожна клива чи верх величні, таємні. Є ще півдикі ліси й широкі полонини, грізні скали й самітні ялиці на них. А в потоках хрустальна вода — бистра, рвуча. В ній відбивається глибінь голубого неба, обрамована границею лісів. У чистім воздусі мчаться вірли. Рай на землі.

Але наше населення в горах мало цінить собі той рай, не користає з його багацтва. Бо ліси в чужих руках та й полонини в більшости чужі. І те, що в лісах і на полонині, в більшости чуже. Не до мешканців гір — Гуцулів, Бойків, чи Лемків — належать усі стада худоби й овець, що пасуться на полонині. Заборонено Гуцулові, Бойкові чи Лемкові вбити „звірку“ в лісі бо „звірка“ це власність тих, чиї ліси й полонини, а врешті усі ми — на горах чи в долах — підозрілі й невільно нам носити зброї.

Будовою тіла, вільними рухами, мовою, що мережана багацтвом старовинних українських слів — гарний наш Гацул, Бойко чи Лемко. Він, мов орел, задивлений в далечінь гірських верхів, заслуханий в шум лісів, у шепіт потоків. Та рівночасно й засумований своєю нуждою...

Земля не родить, бо вона скала. А де й є кусок урожайної ріллі, там нема можливости як слід її справити. Штучних погноїв не уживають, а треба би було тут дуже, головно томасівки. По кожнім дощі забирають дикі води й несуть геть у доли врожайну землю.

Плекають у горах худобу, вівці. Та худоба чимраз зводиться, про її расу ніхто не дбає навіть так, як дбали колись перед війною. Багато треба на її удержання. Полонин своїх вже майже нема — треба дорого платити за випас на чужій полонині. А ціна худоби ніяка. Відбирають її від мешканців наших гір найчорніші з чорних спекулянти й цілком нищать населення тоді, коли скуповують від нього рогату худобу чи вівці, щоб вивозити їх аж до Відня, або тоді, коли купують кремезні „гуцулики“, щоб їх відпродувати на инших торгах таки тут у горах.

Є від худоби набіл. Та виробы з нього такі, якими вони були у нас ще 600 літ тому взад — цілком не відповідають вибагливому смакові цивілізованого населення. Тому й не ціняться як слід, а збувають їх також лишень через усяких спекулянтів. Ще є вовна з овець і скіри, є й дерево у багатших на прори, є багато деревних виробів. Та чи деревний промисл зорганізований, чи його вироби корисно збувають? Та й килими Косівщини широко знані. А чи те килимкарство стоїть тут високо під оглядом продукції, чи організується, чи хтось прихильний народові шукає при кождій нагоді жерел збуту для тих виробів?

Сумний мешканець наших гір, нужда в нього, розпука. Він, як консумент, цілий рік мусить купувати поживу. Головно кукурудза йде в горах. Ми ніколи власними організаціями не доставляли її мешканцям гір. Все доставляли поживи в гори спекулянти в Коломиї чи в Косові, Надвірній, Богородчанах, Калуші, Долині. Синевідську Ско-

кладом ріжних інших достойників чистить свою честь... бючи в морду.

— **Темна хроніка.** У Варшаві якась банда фабрикувала вдатно пашпорти на виїзд, беручи за кожний по 200 долярів. Ними користувались здебільша дезертири, що виїжджали до Берліна. — Два і пів року сидітиме львівський взломник Иосиф Червонка, який останніми часами ограбив кілька хат. — У львівських Бриґідках два злодії Василь Бахур і Андрій Піхота посварились, наслідком чого Піхота дістав у живіт ножем, яким Бахур мав теребити бараболю. Піхота вмер, а Бахур, замісць вийти за тиждень на волю, сидітиме ще півтора року у вязниці.

— **Одна стайня зліквідована.** При президії ради міністрів у Варшаві істнувала стайня з численними люксусовими возами і кількома парами коней. Премієр Бартель рішив цю стайню скасувати.

— **Сальватор Бамбула.** Хто з Львовян не памятає артиста-мурина, що минулого року на протязі двох місяців показував у цирку свою силу та брутальність, свою шоколядову шкіру та білі зуби, пристрасний темперамент, а навіть зручність, коли зважити цих 120 кільо, які мусів держати на своїх ногах? Ось приходить звістка з Парижа, що цього атлета найшли вбитого уночі на периферіях міста. Поліція не найшла ще злочинців. Нема сумніву, що Бамбула впав жертвою якоїсь любовної інтриґи у звязку з пляновим грабунком. Він ходив постійно у товаристві легких дівчат і любив запиватись. Як це не дивно, але той поганий черевань користувався успіхом навіть серед інтеліґентного жіноцтва. Він пробував довший час у Росії і володів російською мовою. Цікаво, яким робом дійшов він до такого чисто українського прізвиша чи псевдоніму: Бамбула — що відповідав уповні його незграбній постаті. Бамбула поруч Сальватора — яка ґротескова комбінація! Обставини смерти цього атлета доказують, що він був таки більше Бамбулою, як Сальватором.

— **Всеукраїнська торговельно-промислова вистава в Одесі.** В Одесі йдуть великі підготовання до Всеукраїнської торговельно-промислової вистави, яку відкриють дня 15. вересня ц. р. Вистава буде приноровлена до приїзду саме в той час до Одеси турецької плаваючої вистави на кораблі „Кара Деніс". По 1. листопада Одеську виставу перемінять у постійний музей продукції радянського промислу.

Всячина.

Відзначення Кіплінґа і слово про поезію. Цими днями одержав відомий англійський письменник Р. Кіплінґ, творець книжок про Джунґлі золоту медалю від Королівської Академії Літератури в Льондоні. Це відзначення передав письменникові на святочнім засіданні голова Академії визначний політик і фільософ Бельфур. Бельфур у промові проводив думку, що і письменник і політик мусять мати творчу волю, інтуїтивну ідею, щоби творити дійсність, але письменник є в тій кращій ситуації, що він може відтворювати свої ідеї в книжці без перепон, а політик є залежний у своїй праці від цілої низки обставин, які инколи виринають перед ним як непередбачені труднощі. Кіплінґ відповідаючи на цю промову, сказав між иншим таке: „Коли тіни, що падають на шлях нашого життя, щораз більше видовжуються, тоді при заході нашого життя часто приріанюємо те, що ми хотіли здійснити, з тою скромною метою, яку ми осягнули. Не завсіди є це приємна рефлексія, одначе старі люде не в силі визволитись від потреби цього обрахунку. Письменник, так само як кожний инший артист, хоче клаптик цього ріжноманітного та плинного життя схопити, заки воно ще є йому під рукою, коли його змальовує. Поезія повстала в історії людства в той мент, коли один чоловік почав оповідати якусь пригоду другому, а вона прибралась у ріжноманітне вбрання, коли чоловік почав її вперше оповідати перед жінкою... Поезія є старшою сестрою правди. В якійсь повісти всі факти можуть бути видумані та нереальні, а проте читач може з неї черпати правду так само, як з якого суворо емпіричного наукового твору, і в кожному разі найде там більше приємности та життєвої радости. Є це, здається, найвище призначення доброї книжки: змінити людину в її вірі, навчити її перемагати успіхом дикі сили сліпої долі. Поет жертвує своє життя за одну „акцію" (в значінні банковім) безсмертности, одначе дивіденди в цьому підприємстві є дуже непевні. З тих численних поетів, які на протязі 3000 літ силкувались сковити в слова своє буття та почування, є ледве який скромний тузин справжніх „дійсних радників" при трибуні безсмертности. Більшість попала в забуття і їх навет акції є пожовклими листками „без вартости". Після цієї промови Кіплінґа хтось дотепно запримітив, що мало є англійських паперів, яких курс має таку забезпечену будучину, як папери Кіплінґа. З другого боку не один промисловець був би переляканий, якби його акції були написані віршами. Кіплінґ виїжджає цієї зими до Індії та Єгипту і там писатиме роман, що змалює місцеві, післявоєнні відносини.

Дописи.

Радехів. (*Наґінка на читальні „Просвіти"*). Відомий зі свойого політичного такту та безнаставних зусиль над пацифікацією повіту з метою „мирного співжиття обох народностей", радехівський староста Слонський, почав від часу варшавської ворохобні пильно опікуватись нашими читальнями в повіті. Читальні в Бабичах не дав дозволу на Шевченкове свято, жадаючи предложення тексту вступного слова! А коли, навчена цим приміром, читальня в Тетевчицях предложила жаданий текст, який по провіренню філіяльним виділом міг сміло піти й до цензури царського уряду, п. Слонський вхопився радикальнішого засобу, а саме розвязав читальню ось яким рішенням:

„Starostwo w Radziechowie L. 12931. Radziechów, dnia 21 maja 1926. Do Wydziału Stowarzyszenia Czytelni „Proświta" do rąk Przewodniczącego Andreja Rybki w Tetewczycach. Na podstawie przeprowadzonych dochodzeń Starostwo stwierdziło, że Stowarzyszenie Czytelni „Proświta" w Tetewczycach nie odpowiada warunkom swego prawnego istnienia, albowiem prowadzi działalność mieszczącą w sobie przekroczenie określonego statutem zakresu działania, w szczególności odnosi się wrogo do państwowości i narodowości polskiej. — I tak w maju 1923 (!) umieszczony w sali czytelni portret Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, został przez tamiejszą młodzież rozmyślnie i w sposób demonstracyjny zniszczony i wyrzucony na ulicę. — W ubiegłym tygodniu b. r. stowarzyszenie umieściło w sali czytelni portret T. Szewczenki z napisem u góry bardzo wielkimi literami „Borit sia a poboryte", która to dewiza nie może być przez ludność schodzącą się przy każdej okazji do tej sali inaczej rozumianą — jak tylko jako hasło nawołujące do walki z narodem polskim. Wobec tego na podstawie § 24 ustawy z dnia 15. II. 1867 Dz. u. p. Nr. 134 o stow., zawieszam w dalszych czynnościach stowarzyszenie Czytelni „Proświta" w Tetewczycach, aż do rozstrzygnięcia sprawy przez Urząd Wojewódzki w Tarnopolu. — Starosta Słoński mp."

Вишукав отже староста якийсь там факт іще з 1923 р., за який для вияснення скажемо: Виділ читальні зовсім не відповідав, бо це був учинок осібняків, які з читальнею не мали нічого спільного. Найкращим доказом того, що по переведеному слідстві староство тоді читальні не завісило в чинностях! А другу причину, подану в рішенні староства, а саме портрет Т. Шевченка з цитатом його ж власних слів з „Кавказу" — полишаємо без дальших коментарів. Небезпека для польської держави ізза тих Шевченкових слів могла зродитись хіба з хорій уяві п. Слонського! Виділ філії вніс у тій справі відповідне представлення до воєвідства в Тернополі і жде на його остаточне рішення.

Зі спорту.

З українського ситківкового життя.

Українське ситківкарство (теніс) сягає вже давніх літ. Точно означити, коли саме Українці почали цікавитися цим спортом, не можна. Відомо тільки, що славний організатор і піонір українського спорту проф. Іван Боберський вже 1906 р. оснував для ґімназійної молоді у Львові „Український Спортовий Кружок" і в тім Кружку були дві секції: копаного мяча і ситківкова. З того часу ситківка почала поширюватися дужими кроками серед молоді, а навіть старше громадянство доволі прихильно поставилося до того спорту. І не дивно. Гра в теніс є може найкращою ділянкою спорту. Цей спорт є дуже „шляхетний" і, як кажуть, є спортом аристократичним. Коли у змаганнях копаного мяча видно в багатьох випадках нетактовність та грубість гри, то в змаганнях ситківкових не мають вони зовсім місця. Тому цей спорт защіпився дуже скоро в ріжних колах нашого громадянства і незвичайно добре надається для жіноцтва й молоді.

Перший раз українські ситківки взяли участь в 1909 (?) р. у змаганнях, уладжуваних У. С. К. Це були т. зв. „Перші Краєві Українські Ситківкові Змагання". Дальші змагання в ситківці відбулися як одна з точок програми великого сокільського здвигу 1914 р. в столітні роковини народин Т. Шевченка.

По тих змаганнях настає довга перерва. Щойно в 1923 р. на „IV. Запоріжських Ігрищах" ситківковий рух за ініціятивою Вишковського починає оживлятися. Сьогодня ми вже бачимо, що ситківка (як мінка инша ділянка спорту) має велике признання та зрозуміння серед нашого громадянства. Українці гор. Львова мають свої власні корти, як „С.-Батько" (3), „Український Спортовий Союз" (3), „Світезь" (1); є також приватні корти пп. Туркевичів і Саєиків.

Українське ситківкове життя у Львові пульсує тепер інтензивно. Л. К. С. складається з людей свідомих свойого завдання; має він членів з великою технікою і добрим знанням гри (д-р Тисовський, Т. Франко, Сасик і инші). Л. К. С. має на меті зорґанізувати ц. р. великі олімпійські змагання для цілого краю, як також взяти участь у міжнародніх змаганнях. Дається тільки відчувати недостача правильного підручника до ситківки. Хоча вже в роках 1909 і 1910 появилися друком коротенькі підручники тенісу проф. Івана Боберського і Вол. Лаврівського, але ті підручники сьогодня вже не підходять. Ситківка має тепер ріжні нові закони, зміни та удосконалення. Щоб познайомити українських ситківкарів і прихильників того спорту з правильною грою, д-р О. Тисовський виголосив у домівці Пласту дня 12. травня ц. р. реферат п. з. „Українська ситківка в світлі міжнародніх приписів". Реферат старанно опрацьований, опертий на всестороннім знанню, дав змогу слухачам докладно познайомитися з правилами гри. Автор уважає головним і найбільшим чинником культурного поступу пересаду. Пересада рухів є основою всіх спортів. Літературу предмету подає переважно німецьку. Звертає увагу на хиби української ситківки. Недокладно виміряні і невідповідно уладжені грища, невідповідний одяг грачів, старі і зужиті ракети, куреня підчас гри, недостача докладної клясифікації грачів відповідно до їх сили, стилю і техніки. Референт домагається, щоби більшу вагу прикладати до чистоти цього спорту, щоби рахувати по англійськи і взагалі додержувати англійських правил гри, принятих у цілому культурному світі. Потім поучав, як треба держати ракету (ситце) при грі. Вкінці подав директиви, як поставити українську ситківку на вищий уровень. Зібрані рішили цей реферат по змозі видрукувати, як також видати новий підручник ситківки.

К. Муль—вич.

✝ Посмертна згадка.

Д-р Микола Борис Сімович, секретар маґістрату в Чернівцях, помер 16. липня 1926 р. в 33-тім році життя. Покійний був незвичайно гарною людиною і великим українським патріотом. Черновецька українська громада втратила в ньому велику і многонадійну силу. В. й. п.

✝

Юліян Сельський

ем. радник Двора,

помер у Львові по тяжких терпіннях дня 21. липня 1926 переживши 77 літ.

Похорони відбудуться в пятницю 23. липня 1926 о год. 4 попол. з дому при вул. Пулаского 10. на личаківський цвинтар. **Жінка і діти.**

115 1—1

Оповістки.

Конкурс. Українська реміснича бурса удержувана філією Товариства „Просвіта" та Інститутом Народного Дому в Коломиї, прийме з початком шкільного року 1926/27 питомців — учеників промислових шкіл в Коломиї, будьто таких учеників, які вчаться ремесла у приватних реміснимків. Місячна оплата виносить 40 золотих, одиак ученики бідні можуть одержати зниження, зглядно цілковите звільнення оплат на підставі внесених подань. Подання треба вносити найпізнійше до 10. серпня 1926 на руки Вп. Івана Пашкевича, директора Покутського Союзу в Коломиї, „Народний Дім", вул. Костюшка ч. 23.

1—1

За редакцію відповідає Василь Мудрий. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло" Львів, Ринок ч. 10.

Звідки береться така недостача руху, така мовчанка? На те кожний з нас має від самого уродження готову відповідь: Є то старе явище нашої „програмової“ інерції, освячене традицією. А проте крайня пора опамятати бодай молодше покоління, як не себе самих на старі літа, що того роду явища непорадности й незарадности стали вже віддавна дуже анормальними для нашого внутрішнього устрою, що з такими патольогічними обявами треба розправитися, як із спорохнявілим пережитком.

Щоб рушити справу з мертвої точки, треба великих закладових і оборотових капіталів, треба спільними силами сфінансувати наше громадне, кооперативне життя. Возьмім під увагу дрібний, майже мікроскоповий примір. Наші сільські кооперативи роблять постійно замітні поступи. Вони вже біля 600 вагонів покладків передають річно Повітовим Союза на суму грубо поверх міліона долярів. У хустках і кошиках зносять те все ранньою порою діти й бабусі в глухих селах до своїх кооператив і до яких 20 повітових міст. Що з тим курячим добром роблять сьогодня Повітові Союзи українських кооператив? Відома річ: з конечности відпродують, правда, вже не Юдкам з Болехова, лиш мармурайним експортерам, що їздять автами зі Львова до Берліна. А чому не Центросоюзові у Львові? — з досадою спитається неодин патріот, геніяльно вишколений в партіях тарока, віста, в годівлі канарків або навіть у вправнім володінні есперантом. На це треба почути компетентну відповідь: Центросоюз у Львові не має на те окремих „дурних“ 30 до 40 тисяч долярів, щоб закупити товар на час (на мінути рахований!) від своїх власних, йому підчинених Повітових Союзів...

Як бачимо, сметанку збирають і дальше Жиди, а Центросоюзові лишається одною оскомою більше. Колиб ми йому придбали не 40, але 40 тисяч долярів до обороту на згадану вище ціль, ми моглиб опанувати увесь ячний експорт у цілій Східній Галичині, який обчисляють на біля 2.000 вагонів річно в ціні 4 до 5 міліонів долярів. А щож казати про фасолю, збіже, худобу? А окремо про імпорт всілякого рільного знаряддя, а ще окремо про рільний промисл і т. д.? Чи треба додавати, що з кожної такої рубрики, в нас іще зовсім неналадженої, можна навіть при слабшій адміністрації надіятися по кількасот тисяч долярів заробітку щорічно на чисто? Кілька то шкіл, Просвіт, стипендій можнаб теплою рукою заснувати?

Цю справу мусимо якнайскорше спопуляризувати в українських масах. Бо тільки здорова, всеобіймаюча економічна система, основана на зраціоналізованім та сфінансованім господарськім житті, може мати епохальне значіння для поневоленої нації. Чи можна надіятися, що в кругах української інтелігенції найдуться окремі ідейні гуртки для пропаганди й переведення в діло нашої живої, правдивої „національної економії“?

Вимоги часу й наша національна свідомість, на яку зовсім оправдано з гордощами так часто покликуємося, кажуть нам вірити, що ми при сильних заходах зможемо й на економічному полі вибитися зпід всевладного впливу чужинців. Треба тільки хотіти й розумно до того забратися.

Я вже попередно згадав про конечність висунення на перший плян організаційного проєкту для заради нашій головній фінансовій потребі. Проєкт звучить: Нам слід приступати на широку мету до організації систематичних, масових, поголовних, дрібних, звальоризованих ощадностей! Річею наших діячів і преси є правильною, передуманою і терпеливою пропагандою загріти й закликати всіх, що вірять в живучість українського народу, до діла—праці для себе самих і для рідних дітей. Такий фонд, зложений дрібними сотиками, але поголовно, правдивий рідний капітал, слід тримати в окремій евіденції під наглядом спеціяльної громадянської Економічної Ради, иншими словами — в евіденції всіх, хто лише схоче й повинен ним заінтересуватися. Льокувати його можна услівно денебудь, після вказівок кружків по кредитових відділах наших кооператив, по касах, (у Львові, в Перемишлі), або можна його навіть тезаврувати в певний спосіб, як хто волить.

Першою буквою економічної мови є: „Гроші на стіл!“ Другою буквою щойно буде: „Що з грішми робити?“ Мається розуміти, що гроші підуть на найактуальнішу позицію. Берімся отже негайно до діла! Робім це з вірою в розум та ідейність більшости нашого громадянства, наперекір ріжним хомякам, що витрачують доляри по чужих підприємствах, наперекір усім інертним мудрагелям, що зневірилися в можливість нашої раціональної організації.

Ю. Гірняк.

По широкому світі.

У Франції сильне замішання у звязку з упадком одноденного кабінету Еріо, який не одержав піддержки парляменту. Між населенням паніка. Люде вибирають з банків свої ощадности, бо франк падає стрімголов і ціни на харчі та товари зростають. Англійські туристи купують масово предмети роскоші за фунти, які зросли до незвичайної висоти курсу. На вулицях почались уже демонстрації проти чужинців, головно Американців, яких уважають винуватцями фінансової кризи.

В Англії припинена продукція заліза внаслідок недостачі вугілля. У вуглевій кризі нема покищо ніякого поступу.

Америка відмовилась узяти участь у проєктованій міжнародній митовій конференції.

У Калькуті Гіндуси та Мусульмане ріжуть себе далі; при бійках ранено 12 поліцаїв.

У Греції ґен. Пангальос дістав диктаторські уповноваження. Одночасно з цим драхми на біржі падають.

скарби природи та викрити нові шляхи могутности.

Покищо душа модерної епохи виснажена гарячковою працею, розбурхана морем кипучого життя мучиться і бється сумнівами на грані двох світів: зруйнованого минулого з його святощами вікових чеснот та майбутнього, ще хаотичного і незнаного.

Та життя історії пливе не як ріка сумішних безумних людських вчинків, що виповнюють річище епохи, але під ним бється жива течія чистого людського ідеалізму.

Ті іскрові хвилі — ця електрична дрож, що заливає землю думками і музикою людською, ця виміна думок радіо-апаратами між всіма спрагнними людьми — не дає людині вороття, а жене її вперед, розкриваючи світ нових завдань та досягнень.

Простір вже перестав ділити людство; порозумівіючись між собою на всьому глобі, воно йде радісно, зі спрагою і вірою до братнього обєднання. Бо на людські сили ще жде щось краще та цінніше, гідніше завдання людини, ніж те, що вже досі досягнене. Те нове вижидане ще мерехтить за обріями людської туги, закрите багацтвами награмаджуваного тепер матеріялізму, його музика ще приглушена стукотом машин і моторів; але колись, коли людство стане заспокоєним власником всіх скарбів землі і здобуде всі вимріяні засоби цивілізації, поставить на перший плян як передню сторожу щастя те, про що тепер мусить забути і залишити на боці — себто працю над гармонією духових сил.

Працюючи над тим новим майбутнім, людство буде вже мати за собою ті всі труднощі, що спинюють вільний розвиток людського духа. Вирвавшися з опон соціяльної неволі, оздоровивши себе свіжим економічним рухом, прийдешній герой за щастя людини вже звернеться сам до себе, віддаючи весь огонь свойого духа власній внутрішній красі.

В цьому поході працюючого людства і ми не повинні лишатися позаду. Мусимо не лише споживати плоди культури, але брати в ній участь. Подільсько-степову сонність з її рефреном „Гей! соб, воли крутороґі!“ мусить прокинути зі сну електрика, а тисячі радіо-апаратів навязати взаємини земляка зі світом.

Зайве тужити за поезією степів і курних хат. Англійський естет Рескін не дозволив провести залізну дорогу через свої поля, бо це дразнило його естетичні почування. Часи змінилися! Прюдом і Верхарн у любови до людства черпали своє поетичне натхнення серед стукоту коліс і кружляючих поясів фабричних моторів.

Модерна людина мусить полюбити машину, цей добродійний твір зорганізованої людської думки, бо вона виконує йому тяжку працю, дає хвилину спочину його рукам та тварині і дасть колись людині змогу вільніше вслухуватись у голоси своєї і чужої душі та шукати доріг до її гармонії та радощів.

НОВИНКИ.

— Одинокі ластівки, які навідують наші політичні статті, чи є вони на тему старого курсу польської політики, чи нового — білі плями. Просимо поглянути на вчорашную вступну статтю, що білів чотирома великими цятками. Є це 72 цьогорічна конфіската.

— Вулиця Академічна і гумор. Уже рік львівські громадяне придивляються з насолодою енерґійній праці управи свого міста, яке хоче перетворити Академічну вулицю в широкий великоміський бульвар з деревами і бетонами. Але така праця не абищо. Тому щокілька місяців інжиніри змінюють свій плян, але не змінюють вигляду вулиці, яка є постійним румовищем, з ямами і горбками, недоступним для переїзду. У звязку з цим подиву гідним пляном прикрашування міста якийсь жартун дав до „Слова Польського“ таке оголошення: „Інжиніра, що зреґулює Академічну вулицю, візьмуть на власний кошт для праці над 5-ою Avenue в Ню-Йорку з великою нагородою. Зголошуватись „Hotel George 10“. Жало цього дотепу звернене на адресу панків, близьких до „Слова Польського“, з яких один контролює реґуляцію вулиць, а другий є інжиніром, що приготовляє вічно нові пляни. „Слово Польське“, пошившись у дурні, прикидається, що дотепйого не торкається і поважно обвинувачує маґістрат, який пиняво веде міські роботи, видаючи гроші зовсім непотрібно на театр. Чи треба кращого театру, як уся ця комедія з фінансами?

— Пенсійний Інститут і наше громадянство. Цітаємо листа з жалем від одної нашої провінціональної установи, що „Пенсійний Іститут приватних українських службовиків“ у Львові екзеквує від неї довжні премії за обезпечення працюючих там урядовців. Розуміємо важке становище установи, яка удержується коштом приватних людей. Одначе й творці цієї установи повинні розуміти обовязок супроти громадян, які там працюють і супроти нашої інституції, яка дбає про забезпечення приватних урядовців. „Пенсійний Інститут“ мусить держатись істнуючих законів і стягати довги, так само як державні установи стягають податки. На жаль, наші громадяне розуміють конечність плачення ріжних податків, а не розуміють цього обовязку супроти власних земляків, яких треба обезпечувати і супроти власного „Пенсійного Інституту“. Чи наші земляки воліли би, як би цей податок стягала польська установа негайно, всіма засобами?

— З документів доби. Всі памятаємо, як за панування Австрії, яка була монархією, польські товариства вивішували скрізь свої національні герби та ознаки і австрійська влада не добачувала в цих вивісках ніякого злочину, розуміючи, що двоголовий чорножовтий орел не є тим самим, що червоно-білий орел з одною головою. Тепер маємо польську республику, яка забула про це все і її урядовці на сам вид емблеми льва, св. Михайла чи тризуба попадають у святе, конституційне обурення. Прошу читати:

[illegible] L. 21/.r. Do wszystkich Zwierzchności gminnych w powiecie. Zdarzają się wypadki, że ludność na pomnikach, krzyżach, a nawet na bramach i murach cerkiewnych umieszcza czy to napisy, czy też oznaki np.: godło zjednoczonych „ziem ruskich“ (herb Ukrainy w kształcie trójzęba) mające charakter demonstracyjny i antypaństwowy, względnie polityczno-agitacyjny. Również stwierdziłem, że towarzystwa ruskie jak czytelnie „Proswita“, „Postup“ i inne organizacje i związki ruskie używają godeł zjednoczonych ziem ruskich wystawianych bądź w swych lokalach, bądź na zewnątrz swych budynków. — Ponieważ używanie napisów, godeł i oznak mających charakter demonstracyjny i antypaństwowy jest niedopuszczalne, przeto zakazuję umieszczenia tego rodzaju napisów czy też oznak w miejscach publicznych. — Winni niezastosowania się do tego zakazu będą pociągnięci do odpowiedzialności karnej w drodze administracyjnej za przekroczenie § 11 ces. rozp. z 20. kwietnia 1854 D. u. p. Nr. 96. — Gdyby zaś używania przez stowarzyszenia niepolityczne tych godeł przedstawiało się jako wyraźne wkraczanie na tory polityczne, wskutek czego stanowiłoby u tych towarzystw przekroczenie statutu, przeto niezależnie od pociągnięcia przewodniczących tych stowarzyszeń do odpowiedzialności karnej w myśl powołanego wyżej rozporządzenia, byłbym zmuszony zawiesić działalność względnie przedstawić Województwu wniosek na rozwiązanie danych stowarzyszeń. — Niniejsze rozporządzenie należy natychmiast ogłosić w sposób w gminie praktyczny i donieść mi o wykonaniu, podając dzień w którym zostało do wiadomości publicznej podano. Starosta: Kostrzewski, w. r. Za zgodność z oryginałem: підпис нечиткий.

— Пральня чести. Відомий польський публіцист, що живе постійно в Парижі, К. Смоґожевський, вибив по лиці секретаря польської амбасади в Парижі за те, що він спричинився до рішення „Союзу бувш. комбатантів“, яке виключило Смоґожевського зі своїх членів за нечесну поведінку. „Газета Поранна“ подає до цього інциденту такий коментар: „Слід зазначити, що кампанія проти п. См. ведена під егідою Народової Демократії, якій не понутру те, що він покинув її ряди“. А соціялістичний „Дзєнік Людови“ називає Смоґожевського „Войовничим ендечиськом“. До якої партії належить тепер п. Смоґожевський, не звісно. Ясно одно: що за при-

дім, Підбужу, Сяноку, Новім Санчі. З близької Мадярщини або з Румунії йшла через їх руки в гори кукурудза, та йшла за подвійну ціну, як в Будапешті чи на нашій Буковині. Й вироби мешканців гір відбирали ті спекулянти за пусту ціну, щоби продати з зиском потрійним почвірним. Зате несли й несуть ще ті спекулянти в гори трутину — спірт. Ніде так в Галичині не розсілися коршми, як по селах наших гір. Вони там величні, як палати, а їх власники правдиві дуки. До них належать — за горілку видурені — ліси й полонини. І тартаки над потоками їхні. А Гуцули, чи Бойки, чи Лемки щораз бідніші, щораз більш обдерті, щораз голодніші.

Що робили ми, що робимо нині для ратування мешканців наших гір? Нема ніякого сумніву в тім, що ті мешканці — це найбільш нещасне, найбільш використовуване українське племя. А наприклад кооператори тільки й шукають найбідніших, щоб їх ратувати. А чи ратуємо так, як треба, й Гуцульщину, Бойківщину, Лемківщину? Там найбільше треба кооператив, треба праці в кооперативах. Головно споживчу кооперацію треба там зараз розвинути, а далі конечним є спільний збут набілу й доскonалення молочних виробів, спільний збут худоби, овець. І промисл конечно треба там розвинути, досконалити його, найти йому ринки збуту, щоб нарід мав працю і щоб йому відповідно за неї платили. Та ще треба булоб заманювати в наші гори якнайбільше літників та так їм там уладити життя, щоб видаткували для нікого иншого, а тільки для користи наших гір. Останніми роками дійсно багато літників приїзджає в наші гори. Хто не знає Косова, Дори, Яремча, Підлютого? В усіх найменших гірських місцевостях повно тепер літників, не тільки з українських, але й з польських земель. Щораз більше може їх тут бути, щораз більші користи для місцевого населення можуть вони давати, колиб усе так уладити, щоб літникам було вигідно й усіх манили наші гори. Правда, відповідних доріг треба для цього й перевозових авт, але треба й будинків віль і добре ведених кухонь. Будинки віллі могли би ставляти по горах місцеві спілки, але щодо кухонь, то вже треба би було давати наших хлопців і дівчат з тих околиць, де найбільше їде літників, на практику до кухарів або в дотичних околицях вести кухо-варські школи й инші такі курси.

Українська кооперація під Польщею розвинулася головно там, де ліпші землі, як Гусятинщина, Чортківщина, Тернопільщина, Рогатинщина, Підгаєччина. Також в підгірських повітах маємо гарно розвинену кооперацію, як ось у Станиславівщині, Стрийщині, Самбірщині. Розвинули ми в тих повітах за 5 повоєнних літ головно споживчу кооперацію і вже думаємо про поважний збут хліборобських продуктів. Так дещо в долах зорганізований наш консумент уможливив розвиток української продукції. Наприклад завдяки кооперації стоїть незле й „Нова Фортуна" й „Мута" й паста „Елеґант". Та хтож піклується тим, щоби й у горах кооперація приносила пільгу населенню? Погляньте на карту нашої кооперації в Галичині і побачите, що власне ті повіти, які найбільше потребували би всякого роду кооперації, як ось Косівщина, Надвірнянщина, Солотвинщина, Долинщина, Скільщина й дальше на схід аж до Нового Санча — ще далеко кооперативно не зорганізовані. Отже там треба негайно усіх родів кооператив, треба і споживчих, треба й кооператив збуту худоби, там повинен бути осередок нашого молочарства, деревного і ткацького промислу. Ми занедбали наші гори, не вкладаємо в них доцільної, твердої праці. А її треба зараз, негайно. Треба пляну, як рятувати наші гори — найкращі закутки України, треба жертвенних, метких робітників, щоби щоденною, сірою працею виконували плян. Коли не буде скоро такої праці в наших горах—то в теперішніх умовах під Польщею зведеться, загине марно тамошнє наше населення.

А. Гаврилко.

Радянська Україна.

На культурно-науковому фронті.

Колеґія Народнього Комісаріяту Освіти затвердила постанову про Український Науково-дослідчий Інститут Книгознавства. Інститут має обєднати всю науково-дослідчу роботу бібліольоґічного характеру на Україні. Інститут узгіднює в тій цілі пляни діяльности усіх книгознавчих організацій, розробляє методи книгознавчої праці та скликає відповідні зїзди і наради. Інститут видає також наукові праці з теорії та історії книгознавства. Для популяризації книгознавства Інститут має організувати курси, виставі і прилюдні наради. Для своїх дослідів Інститут має право користуватися всіма книгозбірнями і бібліотеками в межах УСРР, а зокрема київською Всенародньою Бібліотекою України. На чолі Інституту стане призначений Нар. Комісаріятом Освіти директор, що буде також головою наукової ради Інституту. В склад ради входитимуть керманичі поодиноких секцій, наукові співробітники й аспіранти. Для постійної інформації про книгознавство в инших краях Інститут буде мати окремих кореспондентів.

Всеукраїнський Краєзнавчий Комітет дістав дозвіл від Народнього Комісаріяту Освіти на видавання періодичного журналу. Журнал буде присвячений виключно справам науково-дослідної і практичної праці на полі краєзнавства.

В Полтаві кінчають будову центральної гравіметричної стації на Україні. Завдання стації — гравіметричними методами (при допомозі означування сили тяготіння) і при помочі магнетних спостережень означувати місця, де є поклади всяких пород мінералів. До того часу досліджували на Україні силу тяготіння в 4—5 пунктах. Нині мандрівна експедиція тієї стації закінчила досліди в 10 промислових районах. Стацію побудували в Полтаві тому, що на її широчині проходять дві яскраві зірки, за якими можна слідкувати вдень і вночі. Стація вивінована в найновіші знаряддя та приноровлена до найновіших вимог науки.

Народній Комісаріят Освіти затвердив постанову про державні курси чужих мов. Курси мають організувати на кошти місцевого буджету. За науку будуть платити усі без огляду на своє соціяльне походження і матеріяльне забезпечення. Робітники та урядники будуть мати полекші у плаченні за навчання.

В 1929 р. припадає 65-ліття з дня народження письменника М. Коцюбинського. Рада Народніх Комісарів доручила Нар. Ком. Освіти розробити загальний плян переведення по всіх Україні збірок на відкриття памятника Мих. Коцюбинському.

Як росте чисельність КП(б)У.

З офіціяльного комунікату КП(б)У про підсумки зросту партійної організації на Україні в 1925 р. довідуємося: число робітників від варстатів збільшилося в партії в 1925 р. на 2·4 відсот.; селян збільшилося на 3·9 відс. Скількість Українців збільшилася в 1925 р. на 7 відсот. Число жінок у КП(б)У зросло в 1925 р. на 12 відс. Комсомольців принято в тому самому часі до партії 2 тисячі.

У числі принятих — каже комунікат — є значна кількість готових кадрів робітників, що працюють здебільшого на домашніх роботах і вступили до виробництва останніми літами. А тому не мають відповідного виробленого стажу, не покінчили школи масових пролетарських організацій; разом з тим помітно малий зріст організації (партії) за рахунок старих кваліфікованих робітників-виробників. Серед принятих по категорії селян є значна кількість, пересічно 40 відс. таких, що не працюють в сільському господарстві, не мають до нього ніякого відношення і фактично є службовці.

В комунікаті партія перестерігає усі партійні комітети перед тим, щоби не впускали до партії людей, які не йдуть туди з ідейних потивів, не на те, щоби її допомагати, але тому, щоби використати свою партійну приналежність для особистих цілей. Крім того завзиває партія усі парткомітети, щоби вони звернули особливу увагу на райони, в яких є компактні маси робітників-Українців, та щоби втягали їх до партії. Центральний Комітет партії вимагає від підлеглих собі партустанов також втягання на відповідальні становища в кооперації, профсоюзах і громадських установах активної частини позапартійної інтеліґенції. А в категорії службовців і „инших" доручає Ц. К. втягати до партії „найкращі революційні частини української інтеліґенції та наукових робітників".

Орґанізуймо рідний капітал!

В справі розбудови нашого економічного життя.

В попередній статті („Діло" ч. 140) я старався звернути увагу нашого загалу на те, як невисказано велику далекосяглість для стопи життя, культури й загального значіння українського народу мало би піддвигнення нашого економічного життя до якоїсь, бодай скромно середньої міри, бодай до десятої частини нашої дійсної, обєктивно спроможности як нації. Ця велика народня справа є, що правда, всім здавна відома; в значінні pium desiderium пишуть про це щораз частіше наші часописи, одначе ніхто з кругів української інтеліґенції не видвигає її прилюдно в строго активнім розумінні, себто в примінненні до ділової практики нашої організаційної ініціятиви.

Д-р МИКОЛА КОЗИЦЬКИЙ.

Радіо.

(Докінчення.)

Тільки завдяки працюючим мізкам і мязам ми користуємось тим всім, що дає нашому життю забезпеку, вигоду і зміст. Модерним героєм є герой праці. Він володіє стихією і керує масою. Кожна жива маса, щоб не дати собою керувати иншим, мусить сама виконувати тверду, доцільну працю, ідучи в загальному поході працюючих, з рівним змістом і темпом. В гомоні змагань відзивається творчий людський геній, віддаючи на користь людини всю земну кулю з її багацтвами. Парою та електрикою поборює матерію та простір. Лишається ще боротьба зі смертю. Та вже в лябораторіях лікарів крізь сочки дрібновидів пробивається „visoit·lis", а з дослідів Штейнаха та Воронова промінь надії продовжити пасмо людського життя. І одночасно міліони людей пережовує щоденний хліб, невтомні герої праці з молитовним захопленням піддержують горнило знання, здобуваючи все свіжі засоби для кращого людського істнування. І хоч одні з них падають, то инші негайно їх заступають, ідучи вище до мети. Зневіра та розпука ніколи не є їхнім другом. Падати та знов підніматись — ось зміст та краса життя людини.

І ціле людство в своїй невтишній жадобі поступу та самодосконалення падало та знову піднімалося. Психіка кожного з нас заломлюється там, де виринає питання, чи доля людини у процесі всесвіта залежить від абсолюту поза межами туземного життя, себто остаточної мети, щастя, чи засоби до цього щастя лежать у самому людстві, а можливости його досягнення не лежать поза межами його власних сил. Коротко: чи чоловік повинен сам будувати і здійснити maximum щастя тут на землі, чи віддати себе в опіку вищій абсолютній силі. Самодоцільність чи поміч і захист згори?

І завсіди і в рівній силі вибухала та горіла в душі людини туга за посмертним злиттям з абсолютним джерелом вічного блаженства, то знову віра в себе, краса самообожання, досягнення гармонійної рівноваги та досконалости власними засобами на туземному ґрунті. В тій цілі визнавці першої релігії віддавали всі свої сили для здобуття квалітативних вартостей життя, удосконалюючи живі цінности, як мистецтво, мораль, політику, релігію, звичаї, методи виховання і всі чесноти людини.

Ті, що приймали другу концепцію як основний мотив життя, себто люде нашої модерної епохи, задивлені в найближчу майбутність, кинули на арену людських змагань матеріялізм, ненаситну жажду багацтв, поспіх і непередуману активність, нехтуючи вищезгаданими духовими вальорами.

Тимто повстала трагічна двобічність сучасної психіки, котра, щоб збогатитися квантитативно, механічними і науковими засобами мусить забувати про квалітативний зміст свого поспішного поступу. Під ударами експанзивного походу новітнього генія почали розсипатися піраміди клясичних традицій і духових ідеалів, переданих минулими поколіннями. В боротьбі за майбутнє розгромлено минуле. Одначе туга за минулим в серці чоловіка не вмірає; ще прийде час духової надбудови. Щоб заволодіти всіма скарбами нашої планети і зробити велитенський крок вперед, людина мусіла створити модерну безтямну і шалену епоху, нинішню, повну найсміліших поривів, найтяжших жертв і зусиль за повне, якнайдовше життя.

Людство вже ціле минуле століття приносило себе в жертву для цього ідеалу, то падаючи, то підносячись, в авреолі краси та перемоги. Все його вела вперед віра в свої власні сили та невтомна праця над початим ділом. Були заломання, хвилини зневіри та виснаження, але сильна природа духового організму все перемагала. В зеніті віри в себе, обожання розуму дійшло так далеко, що в часі французької революції в святині Notre Dame поставлено на вівтарі богиню Розуму. Пізніше мрійливий герой у боротьбі за безмір людської природи кинув з глибини своєї творчої жадоби розпачливий крик: „Wenn es Götter gebe, wie hält ich aus, nicht Gott zu sein!" Та були моменти відпливу віри і сил, що приневолювали людину до хвилевої резиґнації та шукання полекші і внутрішнього спокою поза межами власних сил. Великий вольтеріянець Брюнетієр, вибравшись з паломниками до Риму, зазнав такого сильного враження при появі папи, що вернувшись до Парижа, оголосив на сторінках „Revue de deux mondes" в статті „Наука і релігія" повне банкроцтво науки і капітуляцію розуму як борця за людське краще майбутнє.

Коли в половині XIX ст. вибухла в Німеччині холєра, Шопенгауер, утікаючи з Франкфурта перед нею з міста до міста, зневірений у медицину падає на саме дно песимізму, а Геґель перестає голосити свою ідеалістичну науку. Саму пошесть холери Шопенгауер був схильний уважати за бич божий. Які майстерні здобутки осягнено від того часу в бактеріольоґії та в серольоґії!

Та від цієї зневіри і бушуючих сумнівів у душі мислителів дерево знання не вянуло, а черпаючи все свіжі життєві соки з глибин людського духа, воно досягає своїм шпилем у ті мрійні простори, де порушується жива матерія людської душі з її тайнами та загадками. Поки-що цей цвітучий велитень закріплюється в свойому ґрунті і з ріжних галузях знання і техніки набирає нових сил, щоби вдержатися проти всіх тих ворожих елементів, що загрожують його істнуванню, починаючи від самого коріння. Тому вся увага, енерґія та творча снага новітньої цивілізації йдуть на те, щоби здобути та опанувати нові